

WB157 Ik zie ik zie wat jij niet ziet

Opdracht gemaakt door Geertje van der Pas, educatief redacteur

Docentenversie

Inleiding

Het verbaast me soms hoe mensen informatie wegfilteren. Over referenties naar onbekende dingen lezen we heen en veel dingen zien we überhaupt niet.

Laatst wees iemand me bijvoorbeeld op het FedEx logo op een geparkeerde bestelbus. Tussen de E en de x blijkt een witte pijl te staan. Sinds het me is aangewezen, kan ik me niet meer voorstellen dat ik het eerder niet zag. Steeds als er een FedEx-bus voorbij rijdt, wil ik iedereen wijzen op die pijl.

In een onderzoek kregen mensen het volgende filmpje te zien:

<http://viscog.beckman.illinois.edu/flashmovie/15.php>

Ze moesten tellen hoe vaak mensen met een wit shirt de bal overspelen. Geen van de ondervraagden hebben gemerkt dat er een man in een gorilla pak door het beeld loopt...!!!

Meestal is het natuurlijk niet zo erg dat je dingen niet ziet. Je moet wel dingen wegfilteren uit de enorme hoeveelheid informatie die je continu krijgt. Maar hoe weet je dat je geen belangrijke dingen over het hoofd ziet? Hoe weet je dat je de juiste vragen hebt gesteld?

Selectieve waarneming

Selectieve waarneming of selectieve perceptie betekent dat elke informatie zodanig wordt vervormd dat deze zo veel mogelijk past in je eigen referentiekader. Met andere woorden: je ziet waar je hoofd vol van is. Of je ziet iets niet.

Selectieve waarneming wordt veroorzaakt door vier feiten:

1. *Waarnemingscapaciteit*

De waarnemings- en informatieverwerkingscapaciteit van de mens is beperkt. Daarom bouwt de mens eenvoudige wereldbeelden op die vaak uitgaan van weinig gefundeerde aannames. Ook worden we (gelukkig) niet over alles geïnformeerd. "Je kan en hoeft niet alles te weten."

2. *Patronen*

Aangeleerde routines beïnvloeden het waarnemen en het denken sterk. Hierdoor ga je in patronen waarnemen.

3. *Afwijzen*

De mens streeft naar consistentie van de door hem opgenomen informatie. Iets wat tegenstrijdig is met wat je al weet, wordt eerder afgewezen. Sommige informatie wordt daardoor niet met elkaar in verband gebracht.

4. *Afschermen*

Men neemt selectief waar doordat men zichzelf afschermt tegen onaangename informatie, bijvoorbeeld veroorzaakt door nare herinneringen uit het verleden.

Leerdoelen

Het Wisebit-filmpje 'Ik zie ik zie wat jij niet ziet' zet leerlingen aan het denken over de informatie om hun heen. Op een filosofische manier, maar het kan ook aanleiding zijn om dieper in te gaan op informatievaardigheden.

De leerlingen worden zich bewust van hun eigen selectieve waarneming van informatie. Deze inzichten gebruiken ze om hun informatievaardigheden aan te scherpen.

Opdrachten

Doelgroep: klas 4/5/6 – havo/vwo

Vakgebieden: mediawijsheid, filosofie, maatschappijleer, Nederlands

Informatievaardigheden en/of mediawijsheid is geen apart vak, maar wordt geïntegreerd in de (andere) vakken aangeboden. U vindt veel opdrachten en projecten op de volgende sites:

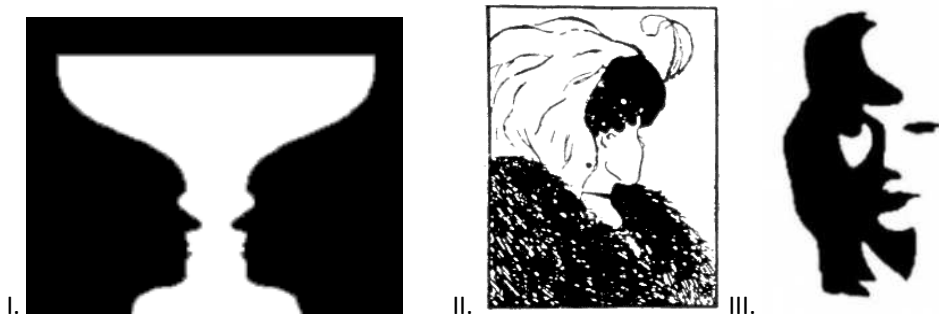
- * <http://www.medialessen.nl/lessen/onderwerp/informatievaardigheden>
- * www.zoekenvindenkiezen.nl
- * www.maandvanhetvinden.nl
- * www.wikiwijs.nl

U kunt de Wisebit inzetten wanneer uw leerlingen aan de slag gaan met een onderzoeksopdracht. Het leert hen hoe om te gaan met informatie en hoe zij er nu al mee omgaan. De Wisebit kan als inleiding op deze les bekeken worden.

De opdrachten voor de leerlingen kunnen ze zelfstandig uitvoeren. U kunt de derde opdracht ook eerst klassikaal inzetten.

Opdracht 1. Selectieve waarneming

- a. In de inleiding op deze Wisebit wordt gesproken over het logo van FedEx. Zoek op internet het logo van FedEx op en ontdek de pijl.
- b. Had je de pijl al ooit eerder gezien?
- c. Met welk van de bovenstaande feiten heeft het wel of niet zien van de pijl te maken?
- d. Bedenk bij elk van de andere drie feiten een voorbeeld van hoe jij of iemand anders informatie niet zag.
- e. Hieronder zie je drie voorbeelden van plaatjes waar je verschillende zaken in kunt zien. Of niet ziet. Schrijf op wat je ziet en vergelijk dit met je klasgenoten.

Opdracht 2. Informatievaardigheden

Als je een bericht leest of een video bekijkt, is het goed om de informatie die er in staat goed te analyseren. Op die manier kun je nagaan of het bericht of de video antwoord geeft op je vraag en of je nog informatie mist. De analyse voer je uit door de volgende vragen te stellen:

WAT is het voor een bericht/video? (nieuws, opinie, column etcetera)

WIE heeft het geschreven/gemaakt?

WANNEER is het geschreven/gemaakt?

WAAR is het geschreven/maakt? (Nederland, buitenland, op kantoor)

WAAROM is het geschreven/gemaakt?

HOE is het geschreven/gemaakt? (letten op uiterlijk en inhoud)

- a. Zoek een bericht dat je interesseert in de krant of op internet en analyseer het met bovenstaande vragen.
- b. Doe hetzelfde met een video.
- c. Om te beoordelen of de informatie uit het bericht of de video betrouwbaar is, is het goed om bronnen te vergelijken. Dus zoek van het bericht nog een andere versie in een andere krant en vergelijk de inhoud. Wat zijn de overeenkomsten en wat zijn de verschillen?

Opdracht 3. Informatie overvloed

Discussieer met de klas over de volgende stelling: Ondanks dat de toegang tot informatie tegenwoordig veel makkelijker is, weten mensen steeds minder.